

Styrning och stöds skrivelse gällande distribution av valsedlar inför EU-valet 2024

Förändringar av valsedelsystemet

Regeringen beslutade den 15 februari 2024 att tillsätta en parlamentariskt sammansatt kommitté för att utvärdera och överväga förändringar av valsedelsystemet. Kommittén ska också analysera för- och nackdelar med att övergå till ett system med gemensamma eller neutrala valsedlar. Uppdraget ska redovisas senast den 15 september 2025. Styrning och stöds rekommendation är att invänta kommitténs slutsatser innan förändringar av distribution av valsedlar genomförs.

Distribution av valsedlar idag i Gävle kommun

Grunden för hanteringen av valsedlar finns i vallagen. Vallagen reglerar bland annat vilka partiers valsedlar som valnämnden är skyldiga att se till att de finns tillgängliga på ett röstmottagningsställe. Vallagen delar upp ansvaret för hur valsedlar ska distribueras till röstmottagningsställen mellan valnämnden och partierna.

I anslutning till ett röstmottagningsställe ska det ordnas en lämplig avskärmad plats där valsedlar kan läggas ut och där väljarna kan ta sina valsedlar.

Vid val till riksdag, region- och kommunfullmäktige ska väljarna ha tillgång till valsedlar med enbart valbeteckning, valsedlar med parti- och valbeteckning för val till riksdagen samt region- och kommunfullmäktige. Bestämmelsen gäller för de partier som vid något av de två senaste riksdagsvalen har fått mer än 1 procent av rösterna i hela landet och för de partier som för val till region- och kommunfullmäktige redan är representerade där.

Vid val till Europaparlamentet ska väljarna ha tillgång till valsedlar med parti- och valbeteckning för varje parti som vid något av de två senaste valen till Europaparlamentet har fått mer än 1 procent av rösterna i hela landet eller valsedlar

med parti- och valbeteckning samt uppgifter om kandidater om ett sådant parti deltar med endast en valsedel.

Den utläggning som sker genom valnämndens försorg sker bara under förutsättning att partiet har gjort en begäran om det. (8 kap. 2 § andra och fjärde styckena vallagen)

Samtliga partier som har anmält att de deltar i valet har rätt att komma till lokalen och lämna sina valsedlar för att få dem utlagda i valsedelsstället. Ett parti som inte har anmält deltagande i valet ska nekas att lämna sina valsedlar.

Vid val till riksdag, region- och kommunfullmäktige ansvarar samtliga partier för distribution av sina namnvalsedlar. De partier som inte har rätt att få valsedlar upptryckta och utlagda ansvarar även för distribution av sina partivalsedlar.

Vid val till Europaparlamentet låter partier normalt sett endast trycka namnvalsedlar. De partier som har rätt att få valsedlar upptryckta och utlagda om de begär det ansvarar bara för distribution av sina namnvalsedlar under förutsättning att de deltar med både parti- och namnvalsedlar. De partier som inte har rätt till upptryckning och utläggning ansvarar för distribution av sina namnvalsedlar eller, i förekommande fall, partivalsedlar.

Valnämnden i Gävle kommun har vid tidigare val ej tagit på sig ytterligare ansvar för distribution av valsedlar utöver vallagens krav. Partierna har själva varit ansvariga för distributionen av de valsedlar som inte distribueras av valnämnden.

Om central distribution för samtliga valsedlar av valnämnden införs

Vissa kommuner väljer att hantera distributionen av samtliga partiers valsedlar till vallokalerna och/eller röstningslokalerna. Framför allt handlar det om kommuner som är mindre än Gävle kommun i befolkningsmängd. Partierna kan då lämna sina valsedlar centralt till valnämnden i kommunen, som sedan fördelar valsedlarna till val- och röstningslokalerna. Det är ett stort och omfattande åtagande att distribuera valsedlar utöver de nämnden är skyldig att göra, speciellt inför val till riksdag, kommun och region, då valsedelsantalet är högre än vid andra val. Det är många valsedlar som ska hanteras, därför ställer nämnderna flera krav på partierna som lämnar in valsedlar för distribution. Exempelvis att valsedlarna ska vara nämnden tillhanda senast ett visst datum, att valsedlarna ska vara fördelade och märkta med namn på valdistrikt/vallokal och att partierna själva får stå för påfyllning av namnvalsedlarna.

Om valnämnden väljer att ta på sig ett ansvar för distribution av valsedlar, utöver den distribution nämnden ansvarar för enligt vallagen, ska samtliga deltagande partier behandlas lika.

Enligt vallagen ska den som kandiderar för ett parti som har anmält sitt deltagande i ett val skriftligen ha samtyckt till kandidaturen senast fredagen före valdagen. Det kan i praktiken innebära att namnvalsedlar byts ut två dagar innan valet. Även så sent som på valdagen kan det, från partier som deltar i valet, komma krav på att kommunen ska distribuera ut valsedlar. I dagsläget finns inte någon sådan beredskap eller kapacitet, det skulle innebära en kostnadsökning att upprätta den formen av beredskap.

En central distribution av valsedlar skulle kunna medföra fördelar. Dels skulle ett sådant åtagande kunna ses som demokratifrämjande för väljarna och partier. Speciellt för små partier då dessa partier kan ha mindre resurser till att själva distribuera valsedlar. Dels skulle också ett sådant åtagande kunna förenkla vissa förberedelsemoment inför valperioden.

Däremot kan ett sådant utökat åtagande försvåra nämndens upprätthållande av en likvärdig hantering av valsedlarna, som kan medföra risker för felhantering samt att informationen inte når ut till alla partier, vilket ökar risken för överklagande av valet. Detta i sin tur kan leda till ett minskat förtroende för de allmänna valen och legitimiteten av valresultatet.

Packning av de valsedlar som valnämnden idag ansvarar för sker i god tid innan valet och är ett omfattande logistiskt arbete. De lokaler som idag hyrs för förvaring av valmaterial kommer inte täcka behovet av yta som behövs för förvaring och paketering av samtliga valsedlar. Nämnden behöver i sådana fall se över och utöka lokalen för valmaterial.

Själva distributionen av samtliga valsedlar kan bli en logistisk utmaning. Dels skulle det innebära ökade kostnader för extra transport utöver de som redan sker. Dels så ställer en sådan distribution nya krav på de förvaringsutrymmen som finns i de lokaler som valnämnden idag använder som val- och röstningslokaler, lokaler som är anpassade för den ordinarie verksamhet som nyttjar lokalerna övrig tid. Under översynen av val- och röstningslokaler inför EU-valet 2024 har ingen bedömning av möjlighet till sådana större förvaringsutrymmen utförts. I vissa fall skulle det kunna innebära att vallokaler behöver bytas ut.